

Концептуальні засади управління виробничими процесами підприємства

Віталій Олійник

*аспірант кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OliinykVM@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0004-0431-7803*

Олег Денисов

*д.е.н., доцент кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlegDE@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0002-7920-3961*

Теоретично-методичною основою практичного впровадження та подальшого зростання ефективності управління виробничими процесами підприємств є формування та накопичення фундаментальних наукових знань, як результату представлених численних наукових праць. У дослідженні теоретично-методичних основ управління виробничими процесами на підприємстві першим питанням, яке потребує розгляду є сутність поняття виробництво.

В історичному контексті виробництво розглядається через призму проходження етапів розвитку продуктивних сил та виробничих відносин від ремісництва, машинного виробництва до автоматизованих виробничих систем. За дослідженням А. Бабицького в теорії виробництва представлено класичну теоретичну економіку, теорію економічного відтворення, теорію управління економікою виробництва, а також теорію самого економічного розвитку [1]. Щодо визначення самого поняття виробництво то воно в сучасних економічних словниках трактується як процес створення продукції та як діяльність економічних суб'єктів, спрямована на виробництво продукції [2]. Традиційно в наукових працях виробництво трактується як сукупність і взаємодія трьох головних складових: засобів, предметів праці та робочої сили [3]. Слід зазначити, що визначення поняття виробництва сьогодні поширюється, в тому числі на частину діяльності підприємства, пов'язану як із формуванням виробничих баз, так і з основами виробничої діяльності.

У працях С. Мочерного поняття виробництва визначається як процес взаємодії, який відбувається між працівниками, завдяки чому здійснюється вплив на певні речовини природного походження, а також формування знань працівників, залучених до виробництва матеріальних та нематеріальних благ [4]. За цим визначенням виробництво є послідовним процесом, який забезпечує перетворення ресурсів, в тому числі і природного походження на вихідні результати, необхідні для задоволення економічних та соціальних потреб. Таким чином, виробництво за своєю сутністю та ознаками є процесом, що має вхідні та вихідні параметри і забезпечує перетворення наявного ресурсного забезпечення, характерного для тих чи інших видів економічної діяльності суб'єктів.

На думку В. Городянсик виробництво в широкому розумінні є цілеспрямованою діяльністю, яка охоплює процеси в добувній промисловості, переробній

промисловості, машинобудуванні, продукуванні інформаційних продуктів та наданні послуг [5]. Відтак, поняття виробництва має широке значення та інтерпретацію, а об'єктами наукових досліджень при цьому традиційно виступають предмети, засоби праці, знання, рівень кадрового забезпечення, а в сучасному світі – технології, які здатне залучити та використовувати підприємство.

Таким чином, застосування терміну виробництво має широке значення, водночас, під час виробництва формуються та діють виробничі відносини, які в історично-еволюційному контексті, як і самі процеси створення благ набувають значних змін, відповідно до сучасних ознак та тенденцій і переходять в площину інформаційного цифрового простору.

Наступним поняттям, що формує концептуальне розуміння теоретичних засад здійснення виробничої діяльності є поняття процесу виробництва. Так, за узагальненим баченням Г. Башнянина і В. процес виробництва є результатом праці людини, при цьому засоби та предмети праці виступають засобами виробництва. Таке визначення є класичним та широким розумінням процесів виробництва в їх історично-теоретичному значенні.

При цьому, як наголошується вченими, сама організація процесів виробництва залежить від стану та розвитку продуктивних сил [6]. За таких обставин такими продуктивними силами традиційно виступають природні фактори, засоби виробництва, людські ресурси, інформація, проте в сучасному контексті важливими новими продуктивними силами стають технології, що забезпечують автоматизацію та цифровізацію процесів виробництва. Економічні закони, закономірності, фактори розміщення продуктивних сил широко досліджені науковцями сформували сталу економічну теорію їх раціонального використання та розвитку [7].

Узагальнюючи зазначимо, що науковці акцентують увагу на необхідності розбудови процесно-орієнтованої системи управління, головним завданням якої є формування механізмів взаємодії між структурними підрозділами, виконавцями (власниками процесів), як при управлінні підприємством, так і у його взаємодії із контрагентами-партнерами зовнішнього середовища В результаті проведеного дослідження визначено, що впровадження процесного та системного підходів передбачає формування алгоритму управління виробничим потенціалом підприємства з визначенням мети виробничої діяльності; обґрунтуванням основних напрямів виробництва; оцінкою використання виробничого потенціалу за системою показників; аналізом показників; розробкою рекомендацій щодо зростання ефективності управління виробництвом; забезпеченням контролю реалізації заходів.

Ключові слова: управління виробничими процесами, нові технології, цифровізація управління виробничими процесами, інформаційні системи.

Список використаних джерел

1. Бабицький, А. (2007). *Економіка виробництва: теоретичні і практичні аспекти*. Економіка України. № 9. С. 63–71.
2. Башнянин, Г. І., & Іфтемічук, В. С. (2006). *Навчальний економічний словник-довідник*. Львів: Магнолія. 688 с.
3. Геєць, В. М. (2000). *Нестабільність та економічне зростання*. К.: Ін-т екон. прогнозув. 344 с.
4. Мочерний, С. (2006). *Інтернаціоналізація виробництва і сучасні тенденції розвитку світового господарства*. Економіка України. № 5. С. 47–55.
5. Городянськ, В. Г. (2004). *Суспільствознавство: Людина. Суспільство. Світ*. Д.: Дніпро 556 с.
6. Ілляшенко, Н.С. (2014). *Формування теоретичних засад випереджального розвитку на рівні країни та підприємства*. Економічний часопис. XXI. №5-6. С. 78-81.
7. Бажал, Ю. М. (1996). *Економічна теорія технологічних змін*. К.: Заповіт. 240 с.